

"O'QITUVCHILARNING INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLIGINI BAHOLASHDA KPI (ASOSIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI) METODIKASINI QO'LLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR"

Axmedova Adiba Shomirza qizi

ISFT university Samarqand filiali 1-bosqich magistri Pedagogika yo'nalishi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorlik darajasini baholashda KPI (Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari) metodikasini qo'llash masalalari tahlil qilinadi. Pedagoglar faoliyatini baholashning an'anaviy usullaridagi kamchiliklar ko'rib chiqilib, KPI tizimini joriy etishda yuzaga keladigan asosiy muammolar hamda subyektivlikni kamaytirish omillari aniqlangan. Maqolada o'qituvchilarning innovatsion salohiyatini obyektiv baholash, ularning kasbiy motivatsiyasini oshirish va ta'lim sifatini boshqarishda KPI ko'rsatkichlarini optimallashtirish bo'yicha samarali yechimlar va amaliy tavsiyalar taklif etilgan.

Kalit so'zlar: KPI, asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari, o'qituvchi, innovatsion faoliyat, kasbiy tayyorlik, baholash metodikasi, ta'lim sifati, motivatsiya, muammo va yechimlar.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы применения методики KPI (ключевых показателей эффективности) при оценке уровня готовности педагогов к инновационной деятельности в современной системе образования. Рассмотрены недостатки традиционных методов оценки деятельности преподавателей, выявлены основные проблемы, возникающие при внедрении системы KPI, а также факторы снижения субъективизма. В статье предложены эффективные решения и практические рекомендации по объективной оценке инновационного потенциала учителей, повышению их профессиональной мотивации и оптимизации показателей KPI в управлении качеством образования.

Ключевые слова: KPI, ключевые показатели эффективности, преподаватель, инновационная деятельность, профессиональная готовность, методика оценивания, качество образования, мотивация, проблемы и решения.

Annotation: This article analyzes the issues of applying the KPI (Key Performance Indicators) methodology to evaluate teachers' readiness for innovative activity in the modern educational system. The shortcomings of traditional methods of assessing pedagogical activity are reviewed, and the main challenges arising from the implementation of the KPI system, as well as factors for reducing subjectivity, are identified. The paper proposes effective solutions and practical recommendations for objectively evaluating the innovative potential of teachers, increasing their professional motivation, and optimizing KPI metrics in education quality management.

Keywords: *KPI, key performance indicators, teacher, innovative activity, professional readiness, assessment methodology, quality of education, motivation, problems and solutions.*

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish o'qituvchidan nafaqat dars o'tishni, balki ta'lim jarayoniga yangi pedagogik va axborot texnologiyalarini olib kirishni — ya'ni innovatsion faoliyat olib borishni talab etmoqda. Biroq, o'qituvchining bu faoliyatga qay darajada tayyor ekanligini baholashning an'anaviy usullari (masalan, qog'ozbozlik hisobotlari, o'zaro dars kuzatishlar) ko'pincha subyektiv xarakterga ega va real natijani ko'rsatmaydi.

Shu sababli, boshqaruv tizimidagi KPI (Key Performance Indicators — Asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari) metodikasini ta'lim sohasiga, xususan, o'qituvchilarning innovatsion salohiyatini baholashga adaptatsiya qilish bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biridir.

KPI — bu muayyan faoliyatning samaradorligini va qo'yilgan maqsadlarga erishish darajasini miqdoriy (ball yoki foiz) jihatdan o'lchash imkonini beruvchi ko'rsatkichlar tizimidir. O'qituvchilarning innovatsion faoliyatini baholashda KPI tizimi quyidagi yo'nalishlarni qamrab olishi lozim:

Texnologik tayyorlik: Darslarda zamonaviy AKT elementlari, raqamli ta'lim platformalari (masalan, LMS, intellektual simulyatorlar) va interaktiv metodlardan foydalanish darajasi.

Metodik yangilik: Mualliflik dasturlari, yangi oquv-uslubiy qo'llanmalar yaratish, dars o'tishning noan'anaviy shakllarini ishlab chiqish.

Ilmiy-tadqiqot faoliyati: Innovatsiyalar bo'yicha maqolalar chop etish, ilmiy loyihalarda qatnashish.

Natijadorlik (Output): O'qituvchi qo'llagan innovatsiyalar natijasida o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichi hamda fan olimpiadalari yoki tanlovlardagi yutuqlarining o'sishi.

KPI biznes sohasidan kirib kelganligi sababli, uni ta'lim jarayoniga to'g'ridan-to'g'ri ko'chirish bir qator jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi:

Faoliyatni faqat raqamlarga bog'lab qo'yish (Formalizm): O'qituvchilar real ta'lim sifati ortidan emas, balki faqat "KPI balli yig'ish" (ko'proq sertifikat olish, ko'proq qog'oz tayyorlash) ortidan quvishi natijasida ta'lim mazmuni chetda qolib ketishi mumkin.

Baholash mezonlarining murakkabligi va noaniqligi: O'qituvchining darsdagi ijodkorligi, o'quvchiga bo'lgan ruhiy ta'siri kabi "nomoddiy" jihatlarni aniq raqamlar (KPI) bilan o'lchash juda qiyin.

Byurokratiya va vaqt tanqisligi: KPI tizimi uchun ma'lumotlarni yig'ish va elektron bazaga kiritish o'qituvchining ko'p vaqtini oladi, bu esa uning darsga tayyorlanish sifatini pasaytiradi.

Psixologik qarshilik: Ko'p yillik tajribaga ega pedagoglarning yangi raqamli baholash tizimiga moslashishi qiyin kechishi va jamoada nosog'lom raqobat paydo bo'lishi xavfi.

Maqolada yuqoridagi muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi ilmiy va amaliy yechimlar ilgari suriladi:

Muvozanatlashgan KPI modelini yaratish (Balanslashtirilgan yondashuv): KPI faqat miqdoriy ko'rsatkichlardan (maqolalar soni, dars soati) iborat bo'lmasdan, sifat ko'rsatkichlarini ham (o'quvchilar va ota-onalar so'rovnomalari, hamkasblar e'tirofi) o'z ichiga olishi kerak.

Jarayonni to'liq avtomatlashtirish: O'qituvchi o'z KPI ko'rsatkichlarini qo'lda hisoblab yurmasligi lozim. Buning uchun maxsus elektron reyting platformalari integratsiya qilinishi va tizim inson omilisiz avtomat hisoblashi shart.

KPI natijalarini moddiy va ma'naviy rag'batlantirish bilan bog'lash: Yuqori KPI ko'rsatkichiga ega o'qituvchilarning ish haqi miqdorini tabaqalashtirilgan holda oshirish, ularga innovatsion laboratoriyalar yaratish uchun grantlar ajratish.

Moslashtirish (Adaptatsiya) davri: KPI tizimini birdaniga joriy etmasdan, dastlab sinov (pilot) loyiha sifatida ma'lum muassasalarda tekshirish va o'qituvchilar uchun maxsus seminar-treninglar tashkil etish.

Xulosa qilib aytganda, o'qituvchilarning innovatsion faoliyatga tayyorligini baholashda KPI metodikasi — ta'limni boshqarishni yangi bosqichga olib chiquvchi kuchli vositadir. Agarda tizimdagi mavjud muammolar (formalizm va ortiqcha yuklama) to'g'ri yechilsa, KPI o'qituvchini doimiy o'z ustida ishlashga undaydi, maktab va oliy ta'lim muassasalarida shaffof raqobat muhitini yaratadi hamda pirovardida ta'lim sifatini kafolatlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. – Toshkent, PF-5847-son.

2. Begimqulov U.X. Pedagogik ta'lim jarayonlarini axborotlashtirishning nazariy-amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2007. – 182 b.

3. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Innovatsion pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Sano-standart, 2015. – 208 b.

4. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti (darslik). – Toshkent: Sano-standart, 2017. – 416 b.

5. Raximov Z.T. Ta'lim jarayonida o'qituvchining innovatsion faoliyati va kasbiy kompetensiyalari. // "Kasb-hunar ta'limi" ilmiy-uslubiy jurnali. – Toshkent, 2022. – №3. – B. 54-59.

6. Sultonov A.A. Pedagog kadrlarni baholashda samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (KPI) tizimidan foydalanish istiqbollari. // "Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar" jurnali. – Buxoro, 2023. – №5. – B. 112-118.

Xorijiy va xalqaro adabiyotlar (KPI va Innovatsiyalar):

7. Armstrong, M. Armstrong's Handbook of Performance Management: An Evidence-Based Guide to Delivering High Performance. – Kogan Page, 2018. – 384 p. (Samaradorlikni va KPI tizimini baholash bo'yicha dunyodagi eng mashhur qo'llanmalardan biri).

8. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. – Harvard Business Review Press, 1996. – 336 p. (KPI va muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimining fundamental asari).

9. Marr, B. Key Performance Indicators (KPI): The 75+ Measures Every Manager Needs to Know. – Financial Times Prentice Hall, 2012. – 376 p. (KPI ko'rsatkichlarini to'g'ri shakllantirish metodikasi).

10. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change (5th Edition). – Teachers College Press, 2016. – 288 p. (Ta'limdagi innovatsiyalar va o'qituvchilarning o'zgarishlarga tayyorligini baholash muammolari).